

Postprotest - ett manifest

Ickevåld är poesi: Det grekiska poiesis betydde att göra och producera - att skapa. Poesi är alltså inte en återspeglning av något annat utan snarare en materialisering av nya världar. Nya världar som utmanar och stör, tröstar och inspirerar.

Vad vi försöker skissa är en ickevåldets poetik: poesins principer och former.

Ickevåldets poesi - om befrielse och motstånd

Vårt förslag är att ickevåld behöver lämna reaktiv nej-sägande-olydnad för att istället övergå till proaktivt skapande motstånd.

En vecka innan Phil Berrigan dog sändes en intervju på radio. Han intervjuades främst som en av grundarna av plogbillsrörelsen och för att han suttit mer än elva år i fängelse för ickevåldsmotstånd, men han berättade även om sitt arbete med att skapa motståndskommuniteter och för sitt engagemang i medborgarrättsrörelsen och Vietnamrörelsen. Phil Berrigan sa att de under sextiotalet hade prövat protest olydnad men att det inte fungerade. Vår tolkning är att Phil Berrigans ickevåld gick ut på att bygga upp proaktivt motstånd, ett motstånd som säger ja snarare än nej, där målet är vägen, där ickevåld är direkt aktion.

Ickevåld avviker från protesten

Poetiken lär oss tekniken för poesi: Gestalta, visa, uppenbara. Förklara inte.

Henry David Thoreau menade att problemet inte är regeringen utan de som protesterar men ändå lyder (1849). Här sådde han fröet till ett ickevåld som bygger på en helt annan logik än protester: vara emot, uttrycka missnöje. Senare lanserade Mahatma Gandhi att målet var hans medel. Icke-fred blir inte fred, icke-solidaritet blir inte solidaritet. Genom att koppla det konstruktiva programmet och motstånd uppfann Gandhi proaktivt motstånd - att initiera förändring. Detta kallade han för satyagraha.

För att förstå fördelarna med proaktivt motstånd ska vi först studera problemet med protest olydnad. Eftersom det är liknande problem som med lagliga

protester gör vi ingen skarp åtskillnad.

Protesten definierar sig själv som underordnad: I vädjandet till någon annan att lösa problemet definierar man sig själv som underordnad och utanför problemets lösning. "Vi kan tala om svaret men vi kan inte hjälpa till." Inom feminismen och postkolonial diskussion tar man upp problemet när vänstern konstruerar människor som objekt och offer. Vi passiviseras. Protesten skapar ett annat subjekt än folket, makthavaren, som ska förändra åt oss, någon som istället för oss borde hindra våldet och förtrycket.

Protester återinsätter makthavare: I Sagan om ringen finns de båda klassiska myterna om den rättmätige konungen samt den förrädiskt viskande rådgivaren. Protesten försöker tränga igenom de ondskefulla rådgivarna som hindrar den sanna informationen från att nå konungens öra. Åh, det måste finns en god ledare någonstans som vill lyssna på oss.

Protesten riktar sig mot och pekar ut ledaren: Ledaren återinsätts som ledare. Protesten hoppas att andra - regeringen - ska göra jobbet åt oss. Protesten definierar vem som har makt och rekonstruerar därför makten.

Protest är att acceptera: Den rena protesten säger att man inte gillar något men den säger också att man inte har anledning att själv hindra det. Ensidigt protesterande blir i demokratitraditionen att reservera sig. Reservationen kan sedan läggas till handlingarna så man kan gå vidare.

Negering bekräftar: Traditionen från Nietzsche till poststrukturalism visar hur reaktivt handlande låser sig fast i sitt eget förnekande. Makten behöver sin egen negering, den behöver protesten både som avgränsning och som bekräftelse, av samma skäl som den behöver fängelser (Foucault). Utan protesten tappar makten makt.

Protest blir batteri: När protesten ser regeringen som sin motpol byggs en spänning upp som genererar kraft till båda parter som motpoler. Protesten och regeringen skapar och bevarar på så sätt varandra.

Protest som grekisk tragedi: Precis som i den grekiska tragedin vet man slutet. Protesten frågar efter ett svar från makthavaren. Men genom den frånvarande responsen har protesten dramaturgiskt byggt in en frustration: Den har ett olyckligt slut. Denna frustration riskerar att upplösas i våld, men

troligare i passivitet.

Protestolydnad undergräver sin egen aktion: När aktivister gör exempelvis vapeninspektioner och för fram enkla säkra budskap genom plakat så säger man att man redan vet svaret på inspektionen. Det var alltså ingen riktig vapeninspektion? Nej, vi låtsas bara. Aktionen motsägs genom protesten.

Protest som besvärjelse: Ibland tänker man sig att upprepning av enkla slagord i talkörer eller på plakat får en besvärjande kraft på regeringen: Till slut måste den väl lyssna!

Protest genererar protester: Trots att protesten antas vara en indirekt aktion så är den sitt eget mål. Protesten är direkt aktion. Det är den symboliska handlingen i protesten, inte budskapet i pressreleasen eller på flygbladet, som skapar protestens mening. Att yttra sig, att uttala sig mot ett krig blir ett mål i sig. Protesten uppnår sitt eget inbyggda mål, yttrandefrihet, rätten att vara emot. Moralen i denna direkta protest-aktion är att inbjuda folk att säga sin mening. Protesten genererar protester. Om vi redan har yttrandefrihet blir protesten inte längre en central kampmetod.

Proaktivt motstånd

Poetiken lär oss tekniken för poesi: Genom att konstruera världar ges nya meningar till andra världar. Poesins funktion är att öppna upp möjliga världar.

Mohandas Gandhi uppfann inte ickevåld som en negering av våld. Ickevåld var istället ett konstruktivt skapande. I ickevåld konfronterar icke- och våldet varandra. Ickevåldet söker upp våldet. Ickevåldet går in där det behövs som mest.

Genom att gå in i system för att direkt börja förändra ligger ickevåld närmare parlamentariskt arbete, rättvis handel, kooperativa företag och kollektivt boende än demonstrationer och protester. Demonstrationen är tänkt att få en verkan trots att den håller sig utanför det system den vill förändra.

Hur tänker man sig då att man ska kunna skicka förändringssignaler in i ett annat system? Det mystiska medium är information, att bli medveten, vilket ska leda till upplysning och förändring. Proteströrelser, precis som medvetandegöranderörelsen på sextio- och sjuttioalet, fastnar i en övertro på

tankens kraft. Inom delar av feministisk, socialistisk och judisk-kristen-muslimsk tradition hävdas att förkroppsligande, materiella förändringar och inkarnation är mer avgörande för förändring än att tänka goda tankar, tänka rätt eller att vara upplyst och informerad.

Proaktivt motstånd, direkt aktion är en materialisering av ens visioner och moral. Denna ickevåldsliga inkarnering sker mitt i våldet, mitt i förtrycket: inne på baser, hos företag, i fängelser.

Icke-våld är att skapa avtryck.

Det blir därför möjligt att upprepa: Upprepningen blir historier, innovationer, vanor, rutiner, institutioner och system. Ett annat samhälle växer fram. Det är upprepningen som är själva förändringen, annars är det bara en händelse. Ja, det vi kallar för samhälle, stat, kultur är en serie upprepningar som koordineras genom avtryck.

Det som gör ickevåld kraftfullt är att det fungerar som ett hologram: Helheten kan ses i varje delreplikering. Om du håller över en del av hologrammet så innehåller resten av hologrammet fortfarande den delen. Den enkla aktionen är därför aldrig en enkel aktion, precis som poesin gestaltas hela världar. Icke-våld materialiserar hela visioner.

Per Herngren

2005-07-01, version 1.2.2

Referens

Texter om [postprotest](#)

Texter om [civil olydnad](#)